

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
í t é l e t e**

Az ügy száma: Pfv.II.21.233/2016/6.

A tanács tagjai:

Dr. Makai Katalin a tanács elnöke

Dr. Baloginé dr. Faiszt Judit előadó bíró

Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna bíró

A felperes:

A felperes képviselője:

Heim Ügyvédi Iroda

Az alperes:

Az alperes képviselője:

Dr. Helmeczy László ügyvéd

A per tárgya:

Házastársi tartásdíj megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél:

Felperes

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Nyíregyházi Járásbíróság 31.P.23.570/2013/39.

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Nyíregyházi Törvényszék 2.Pf.21.009/2015/6.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

A felülvizsgálati eljárásban a felperes teljes mértékben pervesztes.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 15.000 (tizenötezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A felülvizsgálati eljárásban a felperest képviselő pártfogó ügyvéd díját és a le nem rótt 60.000 (hatvanezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felek 1973-ban kötöttek házasságot, életközösségük 1996. március végén megszűnt, házasságukat a bíróság 2010 júniusában jogerős ítéletével felbontotta. A bontóperben kötött egyezségben úgy nyilatkoztak, hogy egymással szemben házastársi tartásdíj iránti igényt nem érvényesítenek, a Ny., É. krt. 9. II/5. számú utolsó házastársi közös lakásukat értékesítették.

- [2] A felperes a bontóperi eljárás idején a M. Kft. ügyvezetője volt, 2012-ben kormányhivatali alkalmazottként dolgozott, 2012. július 30-tól nyugdíjas, 2013-ban 83.330, 2014. évben 85.340 forint, 2016. évben 86.000 forint havi nyugdíja volt és alkalmi munkavégzésből 4.500-5.000 forint kiegészítő jövedelmet ér el. Nyugdíját a 2013-ban, illetőleg 2015-ben indult végrehajtási eljárásokban kibocsátott végrehajtói letiltó végzések alapján letiltások terhelik, így részére 2016-ban havi 59.800 forint nyugdíjat utaltak át.
- [3] A felperes egészségi állapota a házasság felbontása után megromlott, a dűlmirigy rosszindulatú daganata és jóindulatú elfajulása mellett magas vérnyomás, elhízás, nem inzulin-függő cukorbetegség, a gerinc kis ízületeinek kopásos elfajulása, a porckorongok elfajulása, továbbá reflux, távollátás és az ideghártya kóros elváltozása betegségekben szenved. Egészségi állapota kompenzált állapotban van, betegségei folyamatos orvosi kontrollal és gyógyszeres terápiával egyensúlyban tartható. A 2012-ben diagnosztizált, sugár és gyógyszeres terápiával kezelt rosszindulatú daganata követést igényel.
- [4] A felperesnek 2012. februártól 2015. január 25. napjáig terjedő időszak alatt a vényköteles gyógyszer kiváltásával kapcsolatosan összesen 64.764 forint összegű gyógyszerköltsége merült fel. A jogerős ítélet meghozatalakor a vényköteles gyógyszerek beszerzési költsége havi 2.500 forint volt.
- [5] A felperes 2012. szeptember 14. napjáig a Ny., Sz. u. 3. I/3. szám alatti, testvérének és egyik gyermekének azonos arányú közös tulajdonában álló ingatlanban lakott. Korábban a lakásban élt édesapja is, akit betegségére tekintettel a 2012. februárban bekövetkezett haláláig a felperes ápolta és gondozott.
- [6] A felperes 2012. szeptember 14-én a Ny., Ú. u. 105. számú ingatlanba költözött, amelynek tulajdonosai a felek közös nagykorú gyermekei és az ingatlan 1/2 tulajdoni hányadára bejegyzett holtig tartó haszonélvezeti jog jogosultja az alperes. Az ingatlanban korábban éveken át életvitelszerűen az alperes lakott, de a felperes beköltözésével egyidejűleg a felek közötti kialakult atrocitások miatt az ingatlan elhagyására kényszerült. A felperes a beköltözése után, a tulajdonosok és a haszonélvező hozzájárulása nélkül, zárat cserélt, állandó jelleggel bejelentkezett és azóta életvitelszerűen ebben az ingatlanban él. Kéthavonta 4.000 forint vízdíj és legfeljebb további 20.000 forint rezszi kiadása merül fel.
- [7] Az alperes 2012. szeptember 15-én birtokvédelemért fordult a jegyzőhöz, továbbá feljelentést tett a felperes ellen könnyű testi sértés, jogszerűtlen bejelentkezés, magánlaksértés vétsége és más bűncselekmény elkövetése miatt.
- [8] A jegyző a 2012 novemberében hozott határozatában a felperes által elkövetett birtokháborítás tényét megállapította és kötelezte az eredeti állapot helyreállítására, ennek keretében az alperes ingatlanhasználatának biztosítására, a kulcsok átadására, továbbá az ingatlan kiürítésére. A felperest eltiltotta az alperes birtoklásának bármely módon való zavarásától, akadályozásától. Jogerős ítélet a jegyzői határozat megváltoztatása iránti, a felperes által előterjesztett keresetet elutasította arra hivatkozással, hogy a felperes a birtoklásra jogosultságát megalapozó jogerősen elbírált jogcím fennállását nem bizonyította.
- [9] Az alperes feljelentése alapján indult büntetőeljárások folyamatban vannak.
- [10] Az alperes 2008. évtől nyugdíjas, 2014. évben havi 168.000 forint, 2015. évben 174.000 forint nyugdíjjal rendelkezett. A tulajdonában álló erdő, gyümölcsös és szántó művelési ágú földrészletek, továbbá egy tóparti telek forgalmi értéke nem számottevő. Az alperes az Ú. utcai ingatlanból való távozása után lakhatása biztosítására saját megtakarításából és magánkölcseiből Ny.-n egy ingatlant vásárolt, a felvett kölcsönt havi 30-35.000 forint részletekben törleszti. Az alperes bútorai, vagyontárgyai az Ú. utcai ingatlanban maradtak, ezért a legszükségesebb berendezési, felszerelési tárgyakat pótolta.

- [11] Az alperes is különböző betegségekben szenved, gyógyszerköltsége havi átlag 15.000 forint. Anyagilag rendszeresen támogatja kisebbik gyermekét, évente két alkalommal meglátogatja a Svédországban élő másik gyermekét és családját, melynek költségeit gyermeke fedezi.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [12] A felperes keresetében 2013. július hó 12. napjától kezdődően havi 50.000 forint házastársi tartásdíj megfizetésére kérte az alperes kötelezését az 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.) 21.- 22. § alapján arra hivatkozással, hogy a tartásdíjra önhibáján kívül rászorul. Betegségei miatt gyógyszerkiadása havi 40.000 forint és nyugdíját az alperessel közös adósságok miatt jelentős összegű levonások terhelik.
- [13] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Indokai szerint a felperes a vele szemben tanúsított durva, tettleges, birtokháborító és magánlaksértő magatartása miatt a tartásra érdemtelen, arra egyébként sem rászorult, továbbá a saját teljesítőképességének hiányában sem kötelezhető volt házastársa tartására.

Az első- és másodfokú ítélet

- [14] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Indokolásában a Csjt. 21. § (1)-(3) bekezdésének, a 22. § (1) bekezdésének felhívásával vizsgálta a felperes önhibán kívüli tartásra való rászorultságát. Abból indult ki, hogy a felperes nyugellátásának havi összege 85.340 forint, amelyből a megélhetésével kapcsolatos kiadások fedezhetők. Hangsúlyozta, hogy a Csjt. 24. §-ából következően a házastársak kölcsönös támogatási kötelezettsége a házasság felbontása után korlátozott, nem terjed ki a mindennapi életvitel személyes jellegéhez nem kapcsolódó megélhetési nehézségek megszüntetésére, a korábbi időszakokban keletkezett tartozások megfizetésére. A felperes rászorultságának megállapítására ezért a végrehajtási eljárásokkal érvényesített tartozásai nem adnak alapot.
- [15] Az alperes ugyan a tartásra teljesítőképese, de a felperes érdemtelenységére megalapozottan hivatkozott. A felek kapcsolata 2012. szeptember 14-ig, az Ú. utcai ingatlanak a felperes általi birtokvételeig nem volt ellenséges, az alperes azonban a fenyegetettsége miatt kényszerült az általa életvitelszerűen évek óta használt ingatlan elhagyására. A felperes magatartása önkényes és birtokháborító volt, az alperes birtokvédelemben részesült, a felperes azonban a határozat végrehajtására nem hajlandó.
- [16] A felperes fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Ítélete indokolása szerint a Csjt. 21. § (1) bekezdése alapján vizsgálta a felperes önhibáját, a tartásra szorultságát és az érdemtelenységét. Hangsúlyozta, hogy az objektív rászorultság önmagában a tartási igény megalapozottságához nem elegendő, az önhiba a rászorultság körében szubjektív tényezőként értékelendő. A felperes jövedelmi és vagyoni viszonyaira tekintettel a tartásra rászorultságát nem bizonyította. Nem igazolta, hogy gyógykezelésének költsége mintegy havi 40.000 forint, arra pedig eredményesen nem hivatkozhat, hogy nyugdíját letiltás terheli. Ez a körülmény ugyanis a rászorultság körében szubjektív tényezőként vizsgálendő.
- [17] A másodfokú bíróság a felperes terhére értékelte azon állításának bizonyíthatatlanságát, miszerint az alperessel közös adósságok behajtása miatt kezdeményeztek vele szemben végrehajtási eljárásokat. A külön adósság pedig a házastársi tartásdíj iránti kereset elbírálás szempontjából nem értékelhető. Ezért a másodfokú bíróság is abból indult ki, hogy a felperes havi 86.000 forint nyugdíjjal és alkalmi munkavégzésből további 4.500-5.000 forint jövedelemmel rendelkezik, amely kellő fedezetet nyújt a megélhetési költségek biztosítására.

- [18] Az érdemtelenység a tartásra szoruló házastárs tudatos, felróható magatartása, amelynek következménye, hogy a kötelezett a tartás teljesítését eredményesen megtagadhatja. A V. számú PED-ben kifejtett szempontok szerint a felperesnek az alperessel szemben tanúsított, az alperes érdekeit durván sértő, birtokháborítást is megvalósító magatartása olyan tudatos felróható magatartásnak minősül, amely az érdemteleniséget vonja maga után. A bíróság jogerős határozattal a jegyző határozata végrehajtásának felfüggesztése iránt a felperes részéről előterjesztett kérelmét elutasította és a felperesnek a birtokvédelmi eljárásban hozott jegyzői határozat megváltoztatására irányuló kereseti kérelme sem vezetett eredményre. A felperes mindezek ellenére az önkéntes teljesítéstől, az ingatlan kiürítésétől elzárkózott, holott lakhatása a korábbi lakóhelyén, a Sz. utcai ingatlanban változatlanul biztosított.
- [19] Végül a másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy a rászorultság bizonyítottságának hiányában a tartásra való érdemtelenység kérdése egyébként is okafogyottá vált.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [20] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak hatályon kívül helyezését és elsődlegesen a jogszabályoknak megfelelő határozattal a keresete szerinti döntés meghozatalát, másodlagosan a másodfokú bíróság kötelezését kérte új eljárásra és új határozat hozatalára.
- [21] A felülvizsgálati kérelem indokai szerint az önhiba bizonyítása az alperes kötelezettsége, az eljáró bíróságok tévesen értékelték a felperes terhére, hogy nyugdíját letiltások terhelik. A jogerős ítélet indokolása nem tartalmazza, hogy erre milyen okok vezettek, ezért megalapozatlanul vonták le azt a következtetést, hogy a külön adósságából eredő letiltások miatt nem állapítható meg a felperes tartásra szorultsága. Az ezen álláspont elfogadása azzal a következménnyel járna, hogy a jogosult lakhatását biztosító ingatlan rezsi költségeinek nem fizetése és letiltása sem értékelhető a rászorultság körében, mert a tartozás az életközösség megszűnését követően keletkezett.
- [22] Kifogásolta, hogy az eljáró bíróságok nem kötelezték az alperest a felperes önhibájából fakadó rászorultságra vonatkozó állításának bizonyítására és nem vizsgálták a felperes jövedelemszerző tevékenységének lehetőségét. Nem róható a felperes terhére, hogy tartozását nem tudja kifizetni. A helyes megállapítás az lett volna, hogy a felperes 86.000 forint nyugdíjjal rendelkezik, de ebből az önhibáján kívüli letiltások miatt csak 59.800 forintot kap kézhez, amely megélhetését megfelelően nem biztosítja.
- [23] A felperes felülvizsgálati hivatkozása szerint nem állapítható meg az érdemtelenység a jogosult házastárs olyan magatartása alapján, amelyet a tartásra kötelezett házastárs magatartása váltott ki. Az eljáró bíróságok nem vizsgálták, hogy a birtokháborítási cselekménynek mi volt az előzménye, az alperes által hivatkozott atrocitások, inzultusok a felperes részéről valóban megvalósultak-e. Tényként kezelték, hogy az alperes a felperes fenyegető magatartása miatt kényszerült az ingatlan elhagyására, nem vizsgálták az alperes magatartását. A felperes annak tudatában vette birtokba a perbeli ingatlan egy részét, hogy abban tulajdoni részesedése van, mert a felépítmény a házastársak életközössége alatt a közös vagyonból létesült.
- [24] A birtokbavételkor csak az ingatlan egy részét vette használatába, nem zárta el az alperest az ingatlan további részének használatától. Az alperes az ingatlant önszántából hagyta el és nem róható a felperes terhére, hogy a büntető eljárások még folyamatban vannak. A büntető bíróság az alperes által indított könnyű testi sértés vétsége miatti büntetőeljárást a jogerős ítélet meghozatalát követően az alperes vádelejtésére tekintettel megszüntette.
- [25] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában fenntartására irányult. Hangsúlyozta, hogy a felperes nem bizonyította a házastársi tartásra rászorultságát, alaptalanul állította, hogy havi 40.000 forint összegű gyógyszerköltsége merült fel. A felperes nyugdíja és az

alkalmi munkából származó jövedelme a megélhetéséhez szükséges fedezetet biztosítja. A másodfokú bíróság ítélete indokolásában részletesen kifejtette, hogy a felperes a birtokháborítási eljárásban hozott jogerős közigazgatási határozatok, ítéletek végrehajtására sem hajlandó és ellene büntetőeljárás van folyamatban. A büntető bíróság nem jogerős ítélete a felperes bűnösségét megállapította, egy-egy rendbeli testi sértés és magánlaksértés büntetében, valamint egy rendbeli magánokirat felhasználásának vétségében. Ezért a bíróság halmazati büntetésül összesen 330.000 forint pénzbüntetéssel sújtotta a felperest, aki ennek ellenére az Ú. utcai ingatlanból nem költözködött el, így több mint négy éve kizárólagosan, jogcím nélkül lakja az ingatlant. A felülvizsgálati kérelemben hivatkozott vádelejtés indoka pedig az volt, hogy ezzel megszűnt a felperes által az alperes ellen előterjesztett, egyébként is minden alapot nélkülöző viszontvád is.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [26] A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [27] A Csjt. 21. § (1) bekezdéséből kitűnően a házastársi tartás együttes (konjunktív) törvényi tényállási elemei: 1. a tartást igénylő házastárs tartásra rászorultsága, amely 2. önhibáján kívüli okból áll fenn, 3. a tartásra érdemteleniségének hiánya és 4. a kötelezett házastárs teljesítőképességének megléte. Az eredményes igényérvényesítéshez a házastársi tartás törvényben rögzített elemeinek maradéktalanul meg kell valósulniuk.
- [28] A Pp. 3. § (3) bekezdése általános érvénnyel kimondja, hogy a jogvita elbírálásához szükséges bizonyítékok rendelkezésre bocsátása – ha törvény eltérően nem rendelkezik – a felek feladata. A Pp. 164. § (1) bekezdése pedig a felek általános bizonyítási kötelezettségének megosztását szabályozza. Eszerint a per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valónak fogadja el. A bizonyítás sikertelenségének következményeiről, a bizonyítási teherről a Pp. 3. § (3) bekezdése rendelkezik.
- [29] A konkrét esetben a házastársi tartásra vonatkozó anyagi jogi rendelkezésekből vezethetők le a bizonyítási kötelezettség különös szabályai. Tehát az, hogy melyik félnek milyen tény bizonyítása áll érdekében. Ehhez képest a tartásra való rászorultság bizonyítása a tartást igénylő felperes kötelezettsége, mivel az ő érdekében áll, hogy a bíróság valónak fogadja el arra az objektív tényre vonatkozó állítását, miszerint nincs olyan jövedelme, vagy vagyona, melyből a saját megélhetése teljesen vagy részben biztosítható. Ezzel szemben – a felperes felülvizsgálati hivatkozásával egyezően – a kötelezett, tehát az alperes érdekkörébe tartozik a felperes önhibájának, a tartásra való érdemteleniségének, valamint az alperes teljesítőképessége hiányának bizonyítása, melynek sikere az alperes házastársi tartás alóli mentesülését eredményezi.
- [30] A törvényi feltételek közül az alperes teljesítőképessége nem volt vitás.
- [31] A jogosult oldalán jelentkező feltételt, a tartásra rászorultságot illetően a felperes nem hivatkozott arra, hogy nincs lehetősége rendszeres, további jövedelemszerzést biztosító munkavállalásra. A betegségei azonban alapvetően megkérdőjelezik munkavállalásának reális lehetőségét, emellett nem is várható el tőle, hogy megélhetéséhez kiegészítő jövedelmet biztosító rendszeres munkát végezzen. A felülvizsgálati kérelmében ezért alaptalanul kifogásolta, hogy munkavállalása objektív és szubjektív lehetőségeit az eljáró bíróságok nem vizsgálták.
- [32] A felperes felülvizsgálati kérelmében nem kifogásolta a jogerős ítélet megállapítását, miszerint havi vényköteles gyógyszerköltsége nem jelentős. A felperes a tartásra rászorultságát arra alapította, hogy nyugdíját önhibáján kívül, évek óta letiltások terhelik és nyugellátásának fennmaradó része megélhetésére nem nyújt megfelelő fedezetet. Az eljáró bíróságok helyesen állapították meg, hogy önmagában a rendszeres levonások ténye a felperes rászorultságát nem alapozza meg. A rászorultságnak a felperes hibáján kívül kell fennállnia, mert csak ebben az esetben mentesülhet a letiltással járó hátrány viselése alól. A másodfokú bíróság ennek megfelelően és a következetes bírói

gyakorlattal összhangban vizsgálta szubjektív tényezőként az önhiba meglétét, illetőleg hiányát. Ebben a körben a felperes csak állította, hogy a letiltásra a házastársak közös adóssága vezetett, erre vonatkozó okirati bizonyítékot azonban még az alperes azon védekezésének ismeretében sem csatolt, hogy a letiltások alapja legfeljebb egy csődbüntettel kapcsolatos felperesi külön adósság lehetett. Ilyen körülmények mellett pedig nem értékelhető az alperes terhére az önhiba bizonyítatlansága.

- [33] Az alperes a viszontkereset elutasítását elsősorban a felperes érdemteleniségére, a 2012. szeptember 14-i és az azt követő magatartására hivatkozással kérte. Az eljáró bíróságok a felek nyilatkozatait, a perben feltárt adatokat és bizonyítékokat, továbbá a felperes birtokháborító magatartására vonatkozó jegyzői határozat, valamint az ezzel kapcsolatos jogerős ítéletet helyesen, iratszerűen és okszerűen, a Pp. 206. § (1) bekezdésében foglalt elveknek mindenben megfelelően értékelték. Erre tekintettel felülvizsgálati kérelemmel nem támadható mérlegeléssel vonták le azt az egyező, megalapozott következtetésüket, hogy a felperes az alperes lakhatását évek óta biztosító ingatlan önkényes, jogcím nélküli birtokba vételével, az állandó jellegű bejelentkezésével, az ingatlan kizárólagos birtokban tartásával és évek óta tartó használatával a házastársi tartást kizáró érdemtelen magatartást tanúsított. A Kúria e körben maradéktalanul egyetért a jogerős ítéletben kifejtett helyes ténybeli és jogi indokokkal.
- [34] A felperes ugyan helyesen utalt a felülvizsgálati kérelmében az érdemteleniség fogalmát kibontó V. számú PED-ben foglalt és jóhiszemű joggyakorlás alapelvével összhangban álló szempontra, mely szerint a tartásra kötelezett házastárs nem hivatkozhat eredményesen a jogosult házastárs érdemteleniségre, ha maga is közrehatott az általa sérelmezett magatartás kiváltásában. A perbeli esetben azonban fel sem merült, de még a lehetősége is kizárt annak, hogy az alperes magatartása váltotta volna ki a sérelmezett felperesi magatartás sorozatot. A felperes nem bizonyította azt sem, hogy az alperes bármely tevékenységével közrehatott volna személyes, továbbá vagyoni érdekeit szándékosan és olyan durván sértő felperesi magatartásokban, amelyek következtében súlyosan méltánytalan helyzetbe került, otthona elhagyására és lakhatásának más módon való megoldására kényszerült.
- [35] A Pp. 270. § (2) bekezdéséből és a 275. § (1) bekezdéséből következően a jogerős ítélet csak olyan kérdésben támadható felülvizsgálati kérelemmel, amely az első- és másodfokú eljárásnak is tárgya volt, tehát a jogerős ítélet felülvizsgálata csak az ebben elbírált tényekre terjed ki (EBH 2000.371., EBH 2002.653.). A felülvizsgálati eljárásban ezért a jogerős ítélet meghozatala után felmerült új bizonyítékkal, a büntető ügyben hozott nem jogerős ítélettel kapcsolatos hivatkozások nem bírálhatók el.
- [36] A kifejtettre tekintettel a Kúria az anyagi jogi és az eljárási szabályoknak megfelelő jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Záró rész

- [37] A Kúria ítéletét a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül hozta meg.
- [38] A személyes költségmentességben részesült felperes felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre, ezért a Kúria a Pp. 270. § (1) bekezdése szerint irányadó Pp. 78. § (1) bekezdése, 87. § (2) bekezdése, az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 50. § (1) bekezdése, 74. § (3) bekezdése, a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése, továbbá a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (5) és (6) bekezdése alapján állapította meg a felperes pervesztességét és határozott az alperest megillető felülvizsgálati eljárási költség, a pártfogó ügyvédi díj, továbbá a felülvizsgálati eljárási illeték viseléséről.

Budapest, 2017. február 21.

Dr. Makai Katalin s.k. a tanács elnöke, dr. Baloginé dr. Faiszt Judit s.k. előadó bíró, dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő

Nné